

AJSC

AFGHAN JOURNALISTS SAFETY COMMITTEE

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
د افغان خبريالانو د خونديتوب کمیته

گزارش شش ماهه

جنوری-جون ۲۰۱۹

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان

www.ajsc.af | facebook.com/safetycommittee | twitter.com/_afg

فهرست مطالب

۱	خلاصه
۲	مقدمه میتودولوژی
۳	وضعیت خبرنگاران افغان در شش ماه نخست ۲۰۱۹
۶	بعضی از مثال های خشونت علیه خبرنگاران
۸	تغییر کلی در وضعیت عمومی امنیتی کشور دادخواهی نهادهای مدافع و حامی خبرنگاران تمرکز بیشتر طالبان به سیاسی جلوه دادن این گروه تأثیرگفتگوهای صلح
۹	واما آنچه هنوز هم باعث آسیب های جدی به خبرنگاران میشود: ورود خبرنگاران به محل رویدادهای هراس افکنانه و جنگی
۱۰	نیاز به وسایل ایمنی برای خبرنگاران موثریت طرزالعمل ها و رهنمود ها برای مصونیت خبرنگاران
۱۱	گفتگوهای صلح و آزادی بیان دسترسی به اطلاعات
۱۲	نتیجه گیری، پیشنهادات

درشش ماه نخست سال ۲۰۱۹، کمیته مصونیت خبرنگاران افغان ۴۵ مورد خشونت در برابر خبرنگاران را ثبت کرده است که از این میان ۳ مورد قتل، ۶ مورد جراحت، ۵ مورد لت و کوب، ۱۹ مورد توهین و تحقیر، ۱۰ مورد تهدید، یک مورد بازداشت غیر قانونی، و یک مورد اخراج اجباری از وظیفه را در برمیگیرد.

از بین عاملین خشونت‌ها، افراد حکومتی در این شش ماه عامل ۲۰ مورد خشونت و تهدید در برابر خبرنگاران بوده‌اند، مخالفان حکومت (داعش و طالب) مسوولیت ۸ مورد، افراد ناشناس ۸ مورد، زورمندان ۶ مورد و مسوولان رسانه‌ها ۳ خشونت را در برابر خبرنگاران مرتکب گردیده‌اند.

ثبت ۱۵ مورد خشونت و تهدید در زون جنوب شرق کشور، این زون رانا مساعدترین بخش در سطح کشور برای خبرنگاران و کار رسانه‌یی در این شش ماه نشان می‌دهد.

باآنکه درشش ماه نخست سال روان شاهد کاهش پنجاه درصدی در آمار خشونت‌های علیه خبرنگاران هستیم اما این به معنی کاهش کلی خشونت در برابر خبرنگاران نیست بلکه آمار فعلی نیز بیانگر رقم درشت واقعات خشونت بار در برابر خبرنگاران در افغانستان است زیرا مرتکبین خشونت‌ها علیه خبرنگاران و رسانه‌ها هنوز هم رسانه‌ها و خبرنگاران را مورد ارباب و تهدید قرار میدهند. بطور مثال، در ماه جون امسال، طالبان با نشر یک خبرنامه شدیدالحن، رسانه‌ها را به خاطر نشر اعلانات اردوی ملی و قوای امنیتی، و بخاطر نشر اعلاناتی که پرده از جنایات‌شان بر میدارد، مورد تهدید جدی قرار دادند.

دلایل عمده کاهش خشونت‌ها علیه خبرنگاران و رسانه‌ها را میتوان اتخاذ اقدامات مصونیتی توسط رسانه‌ها و خبرنگاران، گفتگوهای صلح، تهیه واسکت‌ها و کلاه‌های زرهی برای خبرنگاران توسط کمیته مصونیت، محدود شدن فعالیت‌های تخریبی گروه داعش و دادخواهی‌های منظم توسط نهاد‌های حامی خبرنگاران که حکومت را واداشته است تا اقدامات مقتضی را برای مصونیت خبرنگاران و رسانه اتخاذ نماید، تلقی نمود.

تهدید اخیر طالبان باعث گردیده است تا رسانه‌ها و خبرنگاران بیشتر به خود سانسوری پردازند که این باعث گردیده است تا بسیاری از رسانه از نشر گزارشات دال بر جنایات طالبان ابا بورزند. چون این تهدید باعث گردیده است تا اکثر رسانه‌ها از نشر اعلاناتی که توسط حکومت و جامعه جهانی تمویل مالی میگردند، خودداری نمایند، این خود یک چالش بزرگ مالی را فراراه‌شان قرار داده است.

براساس ملاحظات کمیته مصونیت، حین پوشش واقعات تروریستی، خبرنگاران هنوز هم موارد مصونیتی را با دقت مد نظر نگرفته و از تجهیزات ایمنی استفاده نمی‌نمایند. این در حالیست که تا به حال، کمیته مصونیت اضافه‌تر از ۲۰۰ ثوب واسکت و کلاه زرهی را در اختیار خبرنگاران در سرتاسر کشور قرار داده است. رسانه‌ها خبرنگاران نیاز دارند تا اقدامات مصونیتی را بصورت جدی مد نظر داشته باشند.

عدم بازتاب آزادی رسانه‌ها و مصونیت خبرنگاران در قطعه‌نامه‌ی که بعد از نشست بین‌افغانی دوحه صادر گردید، یک نگرانی جدی تلقی میشود. مخالفت ایدیولوژیک طالبان با اصل آزادی رسانه‌ها و دشمنی دوامدار با رسانه‌ها و خبرنگاران، دو موردی‌اند که به این نگرانی میافزایند.

مقدمه

شش ماه اول سال ۲۰۱۹ شاهد خشونت و تهدید های گسترده علیه خبرنگاران بود اما خوشبختانه درین شش ماه، گراف آمار خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه یی سیر نزولی را در مقایسه با سال های قبل نشان میدهد. درین مدت با وصف اینکه جنگ شدت یافته و بی ثباتی سیاسی در کشور افزایش کسب نمود، مگر اقداماتی که از جانب خبرنگاران، نهاد های حامی خبرنگاران، رسانه ها و حکومت اتخاذ گردیده اند، دلایل عمده کاهش خشونت علیه خبرنگاران تلقی میگردند.

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان اولین نهاد حامی خبرنگاران در کشور است که به هدف تحلیل وضعیت خبرنگاران و رسانه ها در افغانستان و ارایه دقیق آمار خشونت و تهدید علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه یی، گزارش های شش ماهه و سالانه را تهیه نموده و در اختیار جامعه خبرنگاری قرار میدهد. این گزارش ها نه تنها در برگیرنده موارد تهدید و خشونت علیه خبرنگاران میباشد بلکه انکشافاتی که در عرصه آزادی رسانه ها و آزادی بیان به وقوع میبوند نیز تحت پوشش این گزارش ها قرار میگیرند. در ضمن، این گزارش ها حاوی تحلیل جامع عوامل خشونت علیه خبرنگاران میباشد تا تصویر واضح تر از روند خشونت علیه خبرنگاران و رسانه ها ترسیم گردد. گزارشات متذکره عوامل خشونت ها در برابر خبرنگاران را شناسایی کرده و چگونگی تعقیب این قضایا، نحوه و نتایج دادخواهی و تعقیب قضایای ثبت شده در این نهاد را توضیح میدارند. تهیه این گزارش ها در قسمت ایجاد تصویر واضح از روند تهدید علیه خبرنگاران خیلی مفید بوده و نهاد های داخلی و خارجی را در قسمت عیار سازی پالیسی هایشان مبنی بر حمایت از آزادی بیان و کار خبرنگاری خیلی کمک مینماید.

میتودلوژی:

کمیته مصونیت بصورت مستمر گزارش های شش ماهه و سالانه را با تمرکز روی خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه یی و روند رشد آزادی بیان، آزادی رسانه یی و حرفه خبرنگاری تهیه مینماید. کمیته تهیه این گزارش ها را از سال ۲۰۱۹ شروع نموده و با شیوه دقیق آمار گیری و تثبیت واقعات خشونت و تهدید علیه خبرنگاران، قضایا را ثبت نموده و در این گزارش ها میگنجانند.

کمیته بخاطر جمع آوری قضایا، پالیسی و طرز العمل مشخص داشته و تمام قضایا در روشنایی این اسناد جمع آوری و ثبت مینماید. این اسناد حاوی تعاریف و مفاهیم مشخص از خبرنگار و کارمند رسانه یی وهمچنین از خشونت و تهدید میباشد. کمیته مواردی را که موافق با مواد این اسناد نباشد، ثبت نمینماید. بر حسب مثال، کمیته تهدید یک خبرنگار بر وفق مسایل شخصی و یا دشمنی های فامیلی را ثبت نمیکند چون این موضوع با اصل کار خبرنگاری وی هیچگونه ربطی ندارد. کمیته فورم مشخصی را بخاطر ثبت چنین قضایا تهیه نموده و به آنرا در اختیار تمام کارمندان و همکاران خود در 34 ولایت کشور قرار داده است تا ثبت قضایا بصورت دقیق مطابق اصول کاری این نهاد صورت گیرد. قضایای که از ولایات به دفتر مرکزی کمیته ارسال میگردند، توسط تیم ارزیابی کمیته بررسی و بعد از تاییدی درج دیتابیس قضایای کمیته میگردند.

نهاد های معتبر داخلی و خارجی ازین گزارش ها بمنظور درک بهتر از وضعیت مصونیتی خبرنگاران و رسانه ها و رشد روند آزادی بیان استفاده نموده و برویت این دریافت ها پالیسی و رویکرد خویش را نسبت به حمایت از آزادی بیان عیار مینمایند. در ضمن کمیته با همکاری ایکه با نهاد های بین المللی ایجاد نموده است بصورت مستمر آمار خشونت را در اختیار این نهاد ها قرار داده و ایشان را در قسمت حمایت از خبرنگاران و رسانه ها کمک مینماید.

یکی از اهداف عمده پخش و نشر این گزارش را جمع آوری و یاددهانی موارد فوق برای اشخاص حقیقی و حکمی تشکیل میدهد تا آنها را در قسمت ترسیم تصویر کامل از وضعیت و کارهای که باید انجام شوند و آنچه باید مورد توجه قرار گیرند کمک کند.

وضعیت خبرنگاران افغان در شش ماه نخست ۲۰۱۹

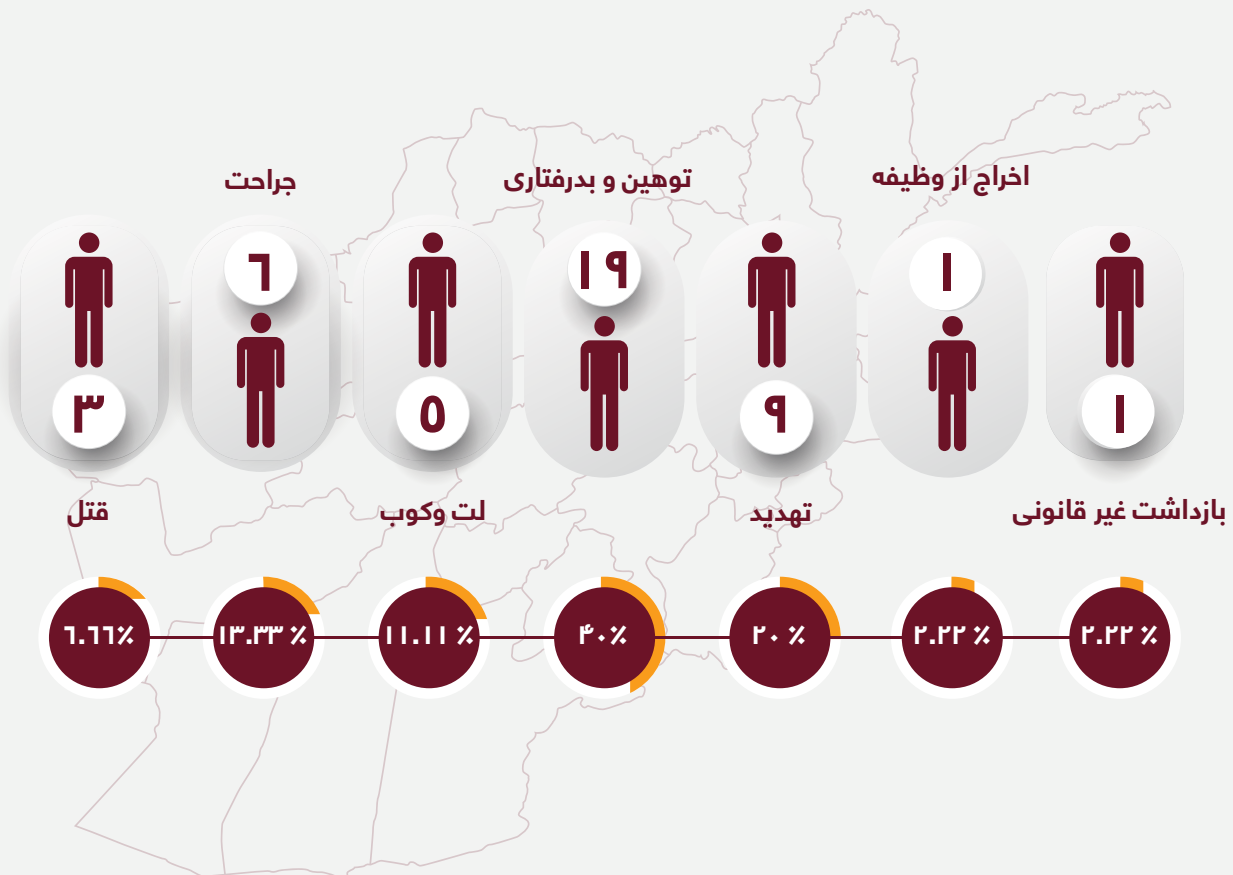
شش ماه نخست ۲۰۱۹ بازهم متأسفانه توأم با خشونت‌ها تهدیدها و مشکلات برای خبرنگاران بود. با آنکه در شش ماه نخست سال روان شاهد کاهش پنجاه درصدی در آمار خشونت‌های علیه خبرنگاران هستیم اما این به معنی کاهش کلی خشونت در برابر خبرنگاران نیست بلکه آمار فعلی نیز بیانگر رقم درشت واقعات خشونت بار در برابر خبرنگاران در افغانستان است. باید تأکید نمود که کاهش در رقم قضایا نسبی است. در همین حال تهدید رسانه‌ها توسط طالبان به خاطر نشر اعلانات اردوی ملی و قوای امنیتی، بیانگر موضع خصمانه و متشدد این گروه در برابر آزادی بیان، رسانه‌ها و خبرنگاران می‌باشد.

این هشدار می‌نماید که آسیب‌پذیری و در معرض خطر بودن رسانه‌ها و خبرنگاران از سوی آن گروه در جای خود باقی است و سیاست آنها در مواجهه با خبرنگاران و رسانه‌ها هیچ تغییری نکرده و سیاست ارباب رسانه‌ها از سوی گروه طالبان تا هنوز ادامه دارد.

در شش ماه نخست سال ۲۰۱۹، کمیته مصونیت خبرنگاران افغان ۴۵ مورد خشونت در برابر خبرنگاران را ثبت کرده است که از این میان ۳ مورد قتل، ۶ مورد جراحت، ۵ مورد لت و کوب، ۱۹ مورد توهین و تحقیر، ۱۰ مورد تهدید، یک مورد بازداشت غیر قانونی، و یک مورد اخراج اجباری از وظیفه را در برمیگیرد.

در پنج سال اخیر، ما شاهد بدترین و شدیدترین نوع خشونت‌ها در برابر خبرنگاران بوده ایم و تنها در شش ماه نخست امسال ارقام کمتر از سال قبل را در دست داریم اما اسباب، علت‌ها و نحوه این خشونت‌ها هنوز هم همان‌هایی هستند که در پنج سال گذشته تجربه‌گریدیده است.

۴۵ خشونت علیه خبرنگاران در سال ۲۰۱۹

آنچه رنج اور است متاسفانه باز هم بلند بودن آمار خشونت و تهدید از آدرس حکومت است، درحالیکه حکومت باید به عنوان مکلفیت خویش برای تطبیق قانون اساسی و سایر قوانین نافذ کشور، از پیشگامان مدافعین این عرصه باشد نه سرکوب کننده آزادی رسانه ها و خبرنگاران.

از بین عاملین خشونت ها، افراد حکومتی در این شش ماه عامل ۲۰ مورد خشونت و تهدید در برابر خبرنگاران بوده اند، مخالفان حکومت (داعش و طالب) مسوولیت ۸ مورد، افراد ناشناس ۸ مورد، زورمندان ۶ مورد و مسوولان رسانه ها ۳ مورد خشونت را در برابر خبرنگاران مرتکب گردیده اند. ثبت ۱۵ مورد خشونت و تهدید در زون جنوب شرق کشور، این زون رانا مساعد ترین بخش در سطح کشور برای خبرنگاران و کار رسانه یی در این شش ماه نشان می دهد.

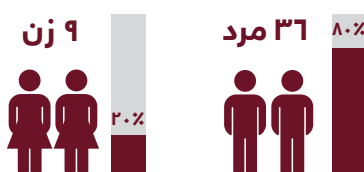
مقایسه قضایای شش ماه نخست ۲۰۱۸ با شش ماه نخست ۲۰۱۹

	۲۰۱۹	۲۰۱۸	مجموعه قضایا
کشته	۳	۱۱	۸۹
زخمی	۶	۱۱	۸۹
توهین و بدرفتاری	۱۹	۱۹	۸۹
لت و کوب	۵	۱۴	۸۹
تهدید	۱۰	۲۸	۸۹
اخراج	۱	۱	۸۹
بازداشت	۱	۵	۸۹
فیصدی تفاوت	۴۵	۸۹	
کاهش	۷۳ %		
کاهش	۴۶ %		
تغییر نکرده	%		
کاهش	۶۴.۳ %		
کاهش	۶۴.۳ %		
تغییر نکرده	%		
کاهش	۸۰ %		

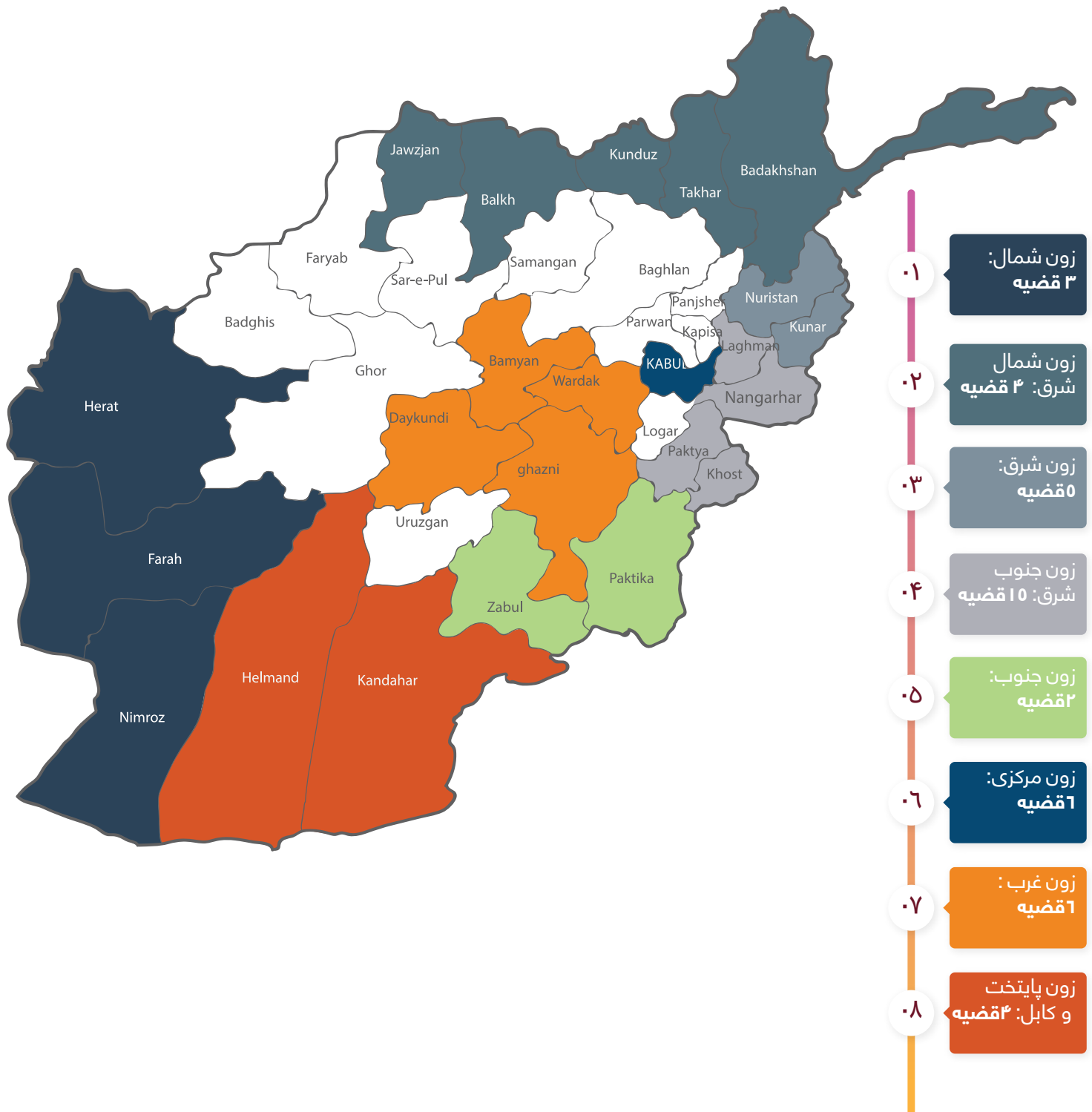
عاملین خشونت ها ۲۰۱۹

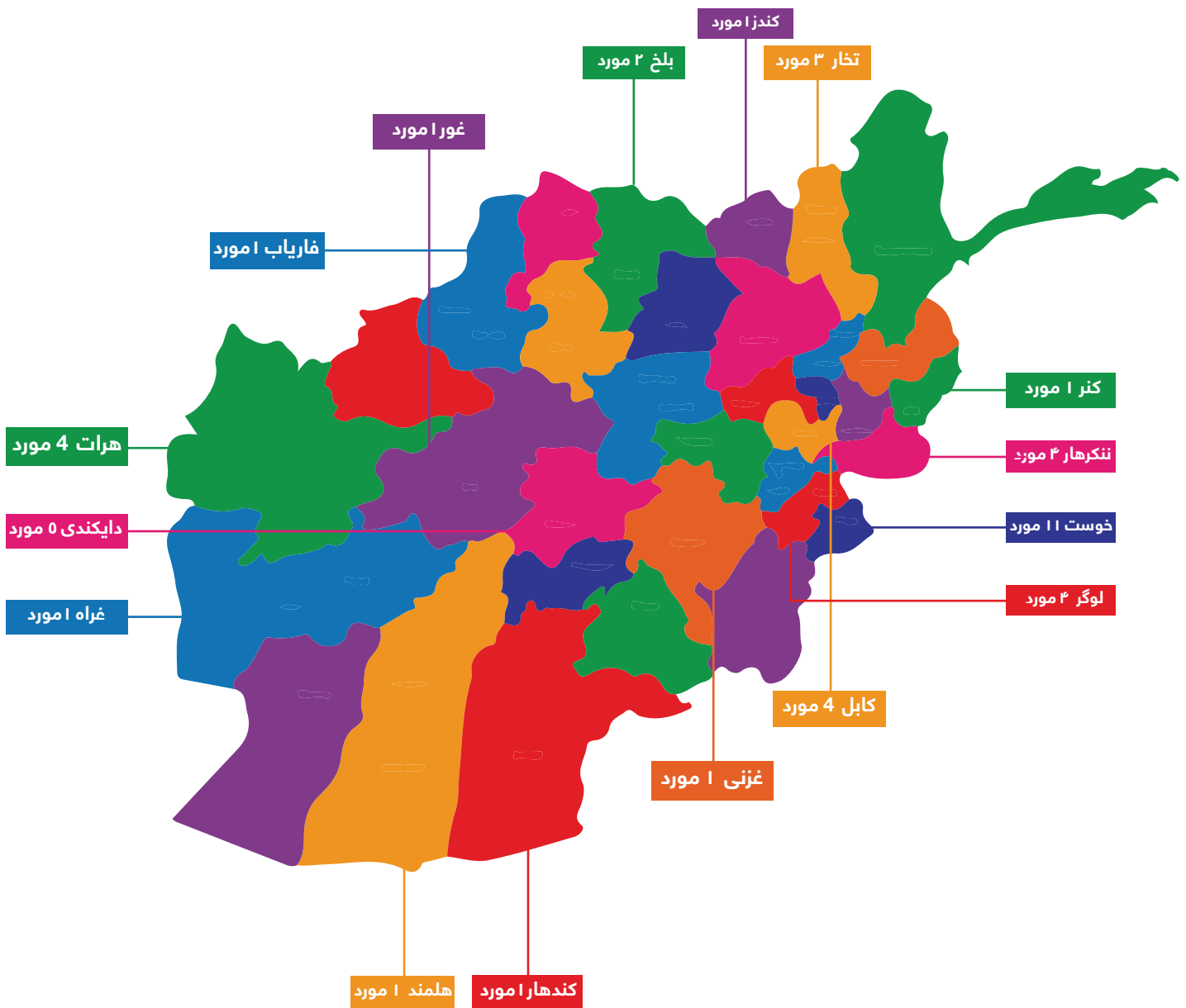
آمار خشونت به ترتیب جنسیت

آمار خشونت به ترتیب زون های مختلف افغانستان

آمار خشونت به ترتیب ولایات مختلف افغانستان

بعضی از مثال های خشونت علیه خبرنگاران

گوینده برنامه های اجتماعی تلویزیون ژمن به تاریخ ۱۵/۳/۲۰۱۹ توسط افراد ناشناس در ولایت خوست به گلوله بسته شده و در شفاخانه جان داد. سه تن به اتهام این رویداد بازداشت گردیده و مسولیت این رویداد را گروه داعش به عهده گرفته است.

در یک مورد دیگر، یک تن از مجریان برنامه های اجتماعی یکی از تلویزیون های افغانستان، سه بار استعفا خود را به مسوول این رسانه ارایه میکرد ولی مسول نامبرده از پذیرفتن استعفای مجری متذکره ابا میوزید. بالاخره، در بدل گذشتن از یک ماه معاش، استعفا وی به طور شفاهی مورد قبول قرار گرفت. پس از توافق طرفین، کارمند متذکره کار خود را با یک رسانه دیگر آغاز کرد ولی بعداً از رسانه اولی به رسانه دومی مکتوب رسمی دال بر بحال بودن کارمند متذکره در رسانه اولی فرستاده شد. مجری متذکره به تاریخ ۴/۲/۲۰۱۹ این قضیه را با کمیته شریک نمود و مسوول بخش دادخواهی کمیته این قضیه را با مسوولان رسانه اولی در میان گذاشت که بعد از پا درمیانی کمیته و تفاهم طرفین، مجری متذکره کار خود را در رسانه دومی آغاز نمود.

مسول تلویزیون سباوون در ولایت هلمند به تاریخ ۱۴/۳/۲۰۱۹ صبح هنگام زمانی که می خواست با موتر خود به دفتر برود توسط ماین چسپکی که در موترش جا سازی شده بود زخم برداشت. نماینده کمیته در هلمند با اطلاع این حادثه به شفاخانه رفته و با نهاد ها حکومتی نیز موضوع را پیگیری نمود. برای مداوای بیشتر، این خبرنگار به کابل انتقال یافت و کمیته یک مقدار کمک نقدی را جهت مداوای نامبرده به وی تسلیم نمود. مسولیت این رویداد را هیچ گروهی به عهده نگرفته است.

خبرنگار رادیو منزل، به تاریخ ۲۶/۴/۲۰۱۹ عصر هنگام زمانی که در شهر ننگرهار به سوی خانه روان بود توسط افراد ناشناس به شلیک گلوله زخم برداشت. نماینده کمیته در زون شرق این قضیه را با نهاد های امنیتی در ننگرهار در جریان گذاشته و از آنها خواهان تعقیب این قضیه گردید. برای مداوای بیشتر، این خبرنگار به کابل انتقال یافت و کمیته یک مقدار کمک نقدی را جهت مداوای نامبرده به وی تسلیم نمود. مسولیت این رویداد را هیچ گروهی به عهده نگرفته است.

خبرنگار آژانس خبری پژواک، پس از نشر یک خبر در مورد فرار یک فروشنده موادمخدر به تاریخ ۲۱ جوزا از داخل محکمه استیناف ولایت فاریاب، توسط اداره خازنوالی این ولایت بازداشت گردید. سپس خازنوالی این ولایت به تاریخ ۲۲ جوزا به گونه غیر قانونی با ارسال یک استعلام به شبکه مخابراتی روشن خواستار شنود ۱۰ ساعت از مکالمات خبرنگار مذکور گردید. با اطلاع این رویداد نماینده کمیته در زون شمال با مقامات این ولایت در تماس گردید و خواستار بررسی این رویداد توسط کمیته مشترک رسانه ها و حکومت گردید. خبرنگار مذکور پس از ساعتی از بند رها گردید.

علت های که در کاهش آمار خشونت ها در برابر خبرنگاران در شش ماه نخست سال جاری تاثیرگذار بوده اند را میتوان به گونه ذیل برشمرد:

تغییر کلی در وضعیت عمومی امنیتی کشور

با آنکه شش ماه نخست سال در مقایسه با سال های گذشته، از رهگذر امنیتی و حملات تروریستی، تفاوتی چندانی نداشته است، اما در کل ستراتیژی جنگی هراس افکنان متغییر از سال های دیگر بوده است. گروه اصلی و بزرگ جنگجویان (طالبان) در این سال حملات شان را بر بالابردن قیمت و امتیاز صلح متمرکز ساخته اند. آنان میخواهند بر اهدافی حمله نمایند که حکومت و جامعه جهانی را وادار به امتیازات بیشتر در بدل صلح نمایند. به همین علت تمرکز آنان براهدافی که در گذشته دنبال میکردند تا حدی تغییر کرده است. آنان در این شش ماه بیشتر تمرکز بالای بخش های داشتند که میتوانند حکومت را بگونه مستقیم چلنج نمایند و بیشتر متوجه ترور اشخاص و افراد با رسوخ، حمله بر پوسته های امنیتی و برهم زدن امنیت مناطق امن بوده اند.

دادخواهی نهادهای مدافع و حامی خبرنگاران

دادخواهی های پی هم نهاد های حامی و صنفی خبرنگاران برای مصونیت فزینی و شغلی خبرنگاران، به خصوص ترتیب پالیسی ها و رهنمودها از سوی کمیته مصونیت خبرنگاران در این راستا که در برگیرنده تمامی موارد مرتبط به مصونیت و حقوق خبرنگاران چه از رهگذر قراردادهای کاری، امنیت شغلی، مصونیت فزینی، توزیع واسکت ها و کلاه های زرهی برای خبرنگاران و آموزش های ایمنی، باعث شده است که خبرنگاران در جریان پوشش خبراز محلات جنگی و حملات تروریستی کمتر آسیب دیده و نیز در ساحه و محل کار مصون تر باشند. این دادخواهی های حکومت افغانستان را نیز واداشته است تا مصونیت خبرنگاران را به مثابه یک حقیقت عینی قبول نموده و گام های را دراین راستا بردارد.

تمرکز بیشتر طالبان به سیاسی جلوه دادن این گروه

عطف توجه بیشتر گروه های جنگجوی مخالف دولت به خصوص طالبان به سیاسی جلوه دادن جریان طالبان و چهره حق به جناب اختیار کردن آن ها، باعث شده است تا طالبان تاحدی رفتارملی و مدنی داشته باشند و یا حداقل در جریان گفتگوهای صلح با امریکا، کاری نکنند که باعث تحریم حساس ترین خبرها و گزارش های مرتبط به آنها شده و از نشرو پخش باز بماند. این پالیسی آنها نیز یکی از علت های کاهش حملات در برابر خبرنگاران و رسانه ها شده است. اما در کل همانگونه که از اعلامیه اخیر این گروه برمیاید، آنان هیچ تعهدی به آزادی بیان و ارزش های مردم سالارانه نداشته و در تلاش نابودی ارزش های مدنی و شهروندی می باشند.

تاثیرگفتگوهای صلح

آغاز گفتگو های صلح پروسه دیگری بود که طالبان را سرگرم مسایل سیاسی و خبری ساخت و این روند باعث شد که نیازمندی آنان به رسانه ها و خبرنگاران بیشتر محسوس شود. آنان به خوبی میدانند که نشر گزارش ها درمورد گفتگوهای صلح تا چه حد برای چهره سیاسی آن ها حتمی و مفید است. طالبان در این مقطع زمان نیاز جدی به نشر موضوعات و بحث های دارند که از سوی آن ها در نشست های مختلف پیرامون صلح مطرح می گردد و به جای پیشرفت ها برای صلح، بیشتر حکومت افغانستان را چلنج کرده و می خواهند خودشان را در محراق توجه عامه قرار بدهند. رسانه ها و خبرنگاران نیز ناگزیر اند تا به نشر اخبار مرتبط به گفتگوهای صلح از قول سخن گویان طالب ها و جناح ها یا گروه های که ظاهراً در نشست صلح حضور میابند پردازند زیرا از اصل قضیه به دور گذاشته میشوند. این شیوه بگونه بسیار ماهرانه و سنجیده شده پیش برده میشود.

واما آن چه هنوز هم باعث آسیب های جدی به خبرنگاران میشود:

عدم بازپرس و پیگیری مسایل ایمنی از سوی حکومت از مالکان رسانه ها در خصوص مصونیت رسانه ها و کارمندان شان، یا به علت وابستگی های سیاسی، تباری و گروهی آن ها و یاهم از بیم بلند شدن سروصدای شان مبنی بر محدود ساختن آزادی رسانه ها و آزادی بیان، شانس تعریف و تشخیص خطوط سرخ ایمنی برای خبرنگاران و رسانه ها را از حکومت گرفته است. بر حسب مثال، با وجودیکه در چند سال اخیر آمار کشته و زخمی شدن خبرنگاران و کارمندان رسانه ها و حملات هدفمندانه و مستقیم بالای رسانه ها تکان دهنده و در سطح جهان بی مانند بوده است، شماری از رسانه ها در افغانستان حتی برای حراست از ساختمان های رسانه یی شان محافظ ندارند.

به تاریخ دوم فبروری ۲۰۱۹ افراد مسلح ناشناس وارد ساختمان رادیو همصدا در ولایت کندز شده و یک خبرنگار و یک مجری برنامه ها این رادیو را کشتند.

یافته های کمیته نشان میدهد که بی تفاوتی مسوولان حکومتی و نیز مالک رادیو، زمینه ساز قتل خبرنگاران یاد شده در داخل ساختمان رسانه مذکور بوده است.

قضیه متذکره نشان داد که نهادهای حکومتی در کار نظارت شان در پیوند به امنیت رسانه ها جدی نبوده و هیچگونه آگاهی در مورد این که کدام رسانه در کجا و تا چه حد آسیب پذیر می باشد ندارد. همچنان ارگان های امنیتی نمی دانند که آیا رسانه ها برای محافظت خود و کارمندان شان حد اقل تدابیر امنیتی را در نظر گرفته است یا خیر.

پس از وقوع این رویداد، فرمانده پولیس ولایت کندز به کمیته مصونیت خبرنگاران گفت: "به همه رسانه ها گفته شده که متوجه مسایل امنیتی خویش باشند و درین راستان هر کمکی که از دست ما بر بیاید در خدمت هستیم، ما تا کنون از هیچ رسانه یی را سروری امنیتی نکرده ایم اما پلان منظم تامین امنیت رسانه ها را روی دست گرفته ایم".

در همین حال خانم سیمین حسینی صاحب امتیاز و رییس رادیو همصدا میگوید که گارد مشخص برای محافظت از ساختمان رادیو همصدا را ندارد و کارمندانیکه در رادیو کار میکنند بگونه نوبتی متوجه دروازه ورودی نیز میباشند.

خانم حسینی میگوید که پولیس هیچوقت به خاطر توصیه امنیتی یا ایمنی به اینجا نیامده اند و هیچگاهی از این رادیو دیدن و نظارت هم نداشته است.

با توجه به نقل قول های بالا، اگر موضوع در نظر گرفتن ملحوظات اقتصادی است، آیا زنده گی این همه افراد داخل رسانه مهم است یا پول؟ و اگر موضوع سطحی پنداشتن وضعیت امنیتی است پس سوء مدیریت و سهل انگاری بوده باید مورد بازخواست قانونی قرار بگیرد.

یعنی هم مسوولان امنیتی وهم مسوولان رسانه بیش از حد سهل انگاری نموده و توجه اندکی به امنیت ساختمان رسانه و کارمندان آن مبذول نداشته اند.

ورود خبرنگاران به محل رویدادهای هراس افگانه و جنگی

شتافتن بیدرنگ خبرنگاران به محل رویدادهای هراس افگانه و جنگی نیز متأسفانه ادامه داشته که باعث زخمی شدن و آسیب دیدن آنان گردیده است.

هشتم ماه می ۲۰۱۹ در جریان حمله انتحاری و تهاجمی بالای موسسه کونترپارت در شهر نو کابل، متأسفانه باز هم دیده شد که شماری از خبرنگاران به نزدیک ترین محل رویداد رفته و برخی آنان لوازم ایمنی مانند واسکت و کلاه ذره که برای شماری زیادی از آنان از سوی کمیته توزیع شده است را نیز بر تن نداشتند.

با آنکه در این باره بارها با رسانه ها صحبت شده است و از آنان خواسته شده است تا متوجه چگونگی ورود خبرنگاران شان به محل رویدادهای هراس افگانه باشند، اما شماری از رسانه ها به این مسئله توجه نکرده است و یاهم شماری از خبرنگارانی که به گونه انفرادی برای پوشش این چنین رویدادها میروند به توصیه های یاد شده پشت پا زده اند.

مواردی دیگری نیز از این قبیل وجود دارند، گفته میتوانیم که کاهش قابل ملاحظه در شمار اینگونه موارد دیده میشود که یکی از علت های اصلی پایین آمدن آمار خشونت ها در برابر خبرنگاران نیز بوده میتواند.

نیاز به وسایل ایمنی برای خبرنگاران

تامین امنیت نهادهای رسانه‌ی و تهیه وسایل ایمنی برای خبرنگاران از اولویت‌های است که هر مالک و صاحب امتیاز رسانه الزاماً باید به آن توجه نموده و سطحی نگری در این باره را کنار بگذارد.

تعدادی زیادی از مسوولان رسانه‌ها هنوز هم بدون در نظر داشت اوضاع امنیتی و هدف بودن رسانه‌ها و خبرنگاران، در قسمت تامین امنیت ساختمان رسانه‌های شان و نیز تهیه وسایل ایمنی برای خبرنگاران و کارمندان خود متاسفانه توجهی جدی و لازم نکرده‌اند.

با آنکه کمیته مصونیت خبرنگاران افغان طرز العمل‌ها و رهنمودهای مشخصی را در پیوند به موارد فوق تهیه و به دسترس مسوولان رسانه‌ها، حکومت و نهادهای ذیربط دیگر قرارداده است، اما دیده می‌شود که تعداد کمی از رسانه‌ها اقدام به عملی کردن آنها کرده است.

کمیته مصونیت خبرنگاران دوره‌های اختصاصی آموزشی برای خبرنگاران، کارمندان بخش امنیتی و مسوولان رسانه‌ها برگزار نموده است تا آگاهی آن‌ها در موارد یادشده بالا رفته و تجدید گردد.

با درک اهمیت جدی و حتمی وسایل ایمنی از جمله واسکت و کلاه زرهی، کمیته سال گذشته ۱۲۰ ثوب واسکت و کلاه زرهی خریداری و به خبرنگاران در مرکز و ولایت‌های کشور توزیع نمود. در شش ماه نخست سال ۲۰۱۹ نیز تعداد ۱۹۲ ثوب واسکت و کلاه زرهی از سوی کمیته مصونیت خبرنگاران خریداری گردیده که تا کنون در کل ۱۷۱ ثوب واسکت و کلاه در سرتاسر کشور به خبرنگارانی که به محلات رویدادهای هراس افکنانه و جنگی می‌روند توزیع شده است.

با توجه به نیازمندی شدید به اینگونه وسایل و نیز قیمت گزاف آن، باید یادآور شد که کمیته مصونیت خبرنگاران افغان پروسیجر منظم برای توزیع این وسایل را روی دست گرفته است که به اساس پروسیجر یادشده، به ولایت‌ها و مناطقی که جنگ در آنها عملاً جریان دارد و یا هم با خطر بیشتر مواجه هستند اولویت داده شده است.

همچنان به خبرنگارانی که به محل رویدادهای هراس افکنانه و جنگی می‌روند شناسایی و برای شان واسکت‌ها و کلاه‌های زرهی با در نظر داشت رسانه‌های شان توزیع گردیده و به همین منوال برای خبرنگاران و رسانه‌های دیگر که نیاز جدی دارند نیز توزیع خواهد شد.

موثریت طرز العمل‌ها و رهنمودها برای مصونیت خبرنگاران

با تغییر وضعیت امنیتی و مستقیم هدف قرار گرفتن رسانه‌ها و خبرنگاران نیاز آن بود تا رهنمودهای واضح از سوی افراد مسلکی برای خبرنگاران و رسانه‌ها ترتیب و به دسترس آنان قرار گیرد.

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان به همین منظور، ابتکار عمل را به دست گرفته و رهنمودها و طرز العمل‌های مشخصی را چه در پیوند به امنیت فیزیکی و چه امنیت شغلی و درون سازمانی، برای خبرنگاران و رسانه‌ها ترتیب و در دسترس آنان قرار داد. خوشبختانه این رهنمودها و طرز العمل‌ها با استقبال خوبی از سوی خبرنگاران و رسانه‌ها مواجه شده و رسانه‌ها برای تطبیق این طرز العمل‌ها یا بگونه مستقیم و یا هم با الهام از آن و ساختن مدل‌های مشابه، تشویق به داشتن چنین دست‌نامه‌ها شدند.

از سوی هم دادخواهی‌های پی هم نهادهای حامی خبرنگاران باعث شد تا حکومت نقاط مشخصی در رابطه به دسترسی به موقع و عاجل به مسوولان ارگان‌های امنیتی را برای خبرنگاران فراهم سازد، که از این میان کارکرد و موثریت مرکز هماهنگی خبرنگاران در وزارت امور داخله و مرکز حمایت خبرنگاران در ریاست عمومی امنیت ملی دو مرجع قابل یادآوری است.

در پیوند به گفتگوهای صلح میان امریکا و طالبان، دو نکته قابل تامل است. یکی از نگرانی‌ها و تشویش‌های که نزد خبرنگاران و اصحاب رسانه‌های کشور به وجود آمده است و دوم پشت‌گوش کردن بحث آزادی بیان و رسانه‌ها توسط هردو گروه مذاکره‌کننده است.

در خلال این گفتگوها هیچ یادآوری از بزرگترین دستاوردهای سال‌های پسین به خصوص آزادی بیان نشده است. با آنکه از سوی خبرنگاران و رسانه‌ها بارها در این باره یادمانی گردیده است اما دوطرف از کنار این موضوع با بی‌رغبتی گذشته‌اند. از سوی دیگر تقریباً همه دوره‌های گفتگو میان امریکا و طالبان در پشت‌درهای بسته صورت گرفته و هیچگونه دسترسی به اطلاعات وجود نداشته است.

کتمان اطلاعات و مرموز نگهداشتن پرونده گفتگوها خود از یک سو باعث به میان آمدن نگرانی‌ها نزد مردم شده است و از سوی هم سوالاتی را در پیوند به این پرونده به میان می‌آورد.

برخی از خبرنگاران کناررفتن امریکا از بحث حراست از آزادی بیان و رسانه را همنوایی با طالبان میدانند که مولفه‌های مردم‌سالاری و دیموکراسی زیر سؤال می‌برد.

در مذاکرات امریکا و طالبان، ابتکار عمل عمداً به دست طالبان داده میشود. چون معلومات دست اول را سخنگوی این گروه به گونه مختصر و فلت‌شده به خبرنگاران و رسانه‌ها می‌دهد. منبع دیگر شخص آقای خلیل‌زاد نماینده امریکا برای گفتگوهای صلح است، که بسیار جزئی و مختصر تنها به موضوعات مطرح شده در نشست اشاره میکند و آنهم در صحبت با بعضی رسانه‌های خارجی که متأسفانه حرفی حسابی برای مردم افغانستان در مصاحبه‌هایش کمتر شنیده میشود.

دسترسی به اطلاعات

درشش ماه نخست امسال باز هم عدم تشریح اطلاعات به خصوص از سوی مسوولان حکومتی یک مشکل بزرگ فرا راه کار خبرنگاری و آزادی بیان بوده است.

از این میان مسوولان نظامی به گونه اخص در امر شریک ساختن معلومات سهل‌انگاری نموده و حتی بعضی اوقات بگونه منظم آنهاکتمان حقایق و ندادن اطلاعات را درپیش میگیرند.

این گونه برخورد‌های سلیقوی در ولایت‌ها معمول شده است، فرماندهان پولیس و قول اردوها همه کاره بوده و هرگونه که خواستند اطلاعات را حفظ یا نشر می‌کنند.

زین الله ستانکزی خبرنگار پژواک در هلمند میگوید سه ماه پیش روی گزارش تحقیقی در باره آغاز عملیات بهاری کار میکرد، تا آخرین روز نتوانست نقل قولی از فرمانده قول اردو داشته باشد.

وی میگوید: «امنیت ملی هم به همین منوال، اطلاعات دست اول را با کابل شریک میسازد و پس از چندین روز معلومات یاد شده از کابل به دسترس خبرنگاران قرار میگیرد، که اکثراً این گونه معلومات تازه به روز نیست.

سیف الله مفتون خبرنگار آژانس خبری پژواک در ولایت غزنی نیز به عین مشکل اشاره کرده میگوید که مسوولان قوماندان امنیه این ولایت در قسمت ب دسترسی به معلومات با خبرنگاران همکاری نمی‌کنند.

شفیع امینی خبرنگار بام‌پرس در غرب کشور میگوید که بیشتر خبرنگاران در ولایات با منابع درجه سه در ارتباط هستند. بنا بر گفته‌های این خبرنگار محلی هم اکنون مردم، منابع مردمی و منابع پنهان تنها از منابع اساسی خبرنگاران محسوب می‌شوند. او یادآور شد که منابع رسمی تنها در خبرهای مثبت با خبرنگاران همکاری می‌کنند و در اخبار جنگ از آن‌ها نمی‌شود اطلاعات گرفت. وی میگوید: «به تاریخ ۲۰ ماه ثور سال روان خورشیدی پس از آنکه خبر جان باختن چند تن از منسوبان پولیس سر و صدا به پا کرده بود، به قومندانی امنیه مراجعه کردم و پاسخی دریافت نکردم. پس از آن با سخنگوی والی هرات نیز وارد صحبت شدم که وی نیز در این رابطه حاضر به پاسخگویی نشد، سر انجام مجبور شدم که به مردم محل و چند منبع پنهان در محل درگیری تماس گرفته و اطلاعات کسب کنم»

با توجه به موارد فوق، اتکا بر منابع غیر رسمی چندمشکل را بیار آورده میتواند که منجمله از وارد شدن لطمه به صحت و اعتبار اخبار و گزارش‌ها، مغلق شدن کار خبرنگاری، لطمه زدن به اعتبار و رسوخ حکومت، را میتوان یادآوری نمود.

پس استراتیژی منظم اطلاع رسانی و به دست دادن اطلاعات از نیاز های جدی بوده که حکومت افغانستان باید توجه جدی به آن نماید زیرا مردم افغانستان حق دارند تا از مزایای این اصل مردم سالاری برخوردار شوند.

نتیجه گیری

- ثبت ۴۵ مورد خشونت و آن هم که ۳ مورد کشته و ۶ مورد جراحت مشمول آن باشد ارقام نگران کننده میباشد، ولی آنچه رنج اور است متاسفانه باز هم بلند بودن آمار خشونت و تهدید از آدرس حکومت است.
- حکومت مسایل امنیت و مصونیت را با مالکان و مسوولان رسانه ها جدی پی گیری نمی کند. یا به علت وابستگی های سیاسی، تباری و گروهی آنها و یا هم از بیم سروصدای شان مبنی بر محدود ساختن آزادی رسانه ها و آزادی بیان. و این کار شناس تعریف و تشخیص خطوط سرخ ایمنی برای خبرنگاران و رسانه ها را از حکومت گرفته است.
- فرستادن یا شتافتن بیدرنگ خبرنگاران به محل رویدادهای هراس افکنانه و جنگی نیز متاسفانه ادامه داشته که باعث زخمی شدن و آسیب دیدن آنها گردیده است.
- تعدادی زیادی از مسوولان رسانه ها هنوز هم بدون در نظر داشت اوضاع امنیتی و هدف بودن رسانه ها و خبرنگاران، در قسمت تامین امنیت ساختمان رسانه های شان و نیز تهیه وسایل ایمنی برای خبرنگاران و کارمندان خود متاسفانه توجه جدی و لازم نکرده اند.
- در جریان گفتگوهای صلح، هیچ یادآوری از بزرگترین دستاوردهای سال های پسین به خصوص آزادی بیان نشده است. با آنکه از سوی خبرنگاران و رسانه ها بارها در این باره یادمانی شده است، اما دوطرف از کنار این موضوع با بی رغبتی گذشته اند. این کار باعث شده است که خبرنگاران و رسانه های کشور آینده ناخوشایند در خصوص آزادی بیان بنگرند.
- تقریباً تمامی گفتگوها میان امریکا و طالبان در پشت درهای بسته صورت گرفته است و هیچگونه دسترسی به اطلاعات وجود نداشته است. کتمان اطلاعات و مرموز نگهداشتن پروسه گفتگوها خود از یک سو باعث به میان آمدن نگرانی ها نزد مردم شده است و از سوی هم سؤالات زیادی را در پیوند به این پروسه به میان میاورد.

پیشنهادات

- حکومت باید برای عملی ساختن فیصله های کمیته مشترک میان خبرنگاران و حکومت از قاطعیت کارگرفته و گروهی را برای پیگیری فیصله های کمیته مشترک تشکیل بدهد تا فیصله ها و تصامیم آن به اسرع وقت عملی گردد.
- حکومت باید موارد خشونت و تهدید را که به مسوولان حکومتی برمیگردد مورد بررسی قرار داده آنها را به گونه جدی تعقیب نموده و به جامعه خبرنگاری کشور اطمینان دهد که در آینده جلو این چنین برخوردها گرفته میشود.
- اکیداً از مسوولان رسانه میطلبیم تا در فرستادن خبرنگاران شان پس از وقوع حملات هراس افکنانه از دقت کامل کار گرفته و به رهنمودهای لازم ایمنی توجه جدی نمایند. مسوولان رسانه ها باید به هیچ خبرنگار اجازه ندهد که بدون داشتن وسایل ایمنی و درک کامل وضعیت منطقه و آگاهی کامل از رهنمودهای ایمنی و مصونیتی، به محل رویداد بروند.
- امریکا و طالبان باید این تضمین را به مردم افغانستان و اصحاب رسانه های کشور بدهند که در جریان گفتگوهای صلح بر آزادی مطبوعات معامله صورت نمیگیرد و یا هم فراموش نمیشود. آنان همچنان باید از مبهم ماندن نتایج و جریان گفتگوها خوداری نموده آنچه در باره صلح گفته میشود را از مردم افغانستان پنهان نمایند.